

Ірина Ю. Штулер
**ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГНОЗОВАНОГО
РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ЗА УМОВ ГОМЕОСТАЗИСУ**

У статті здійснено критичний аналіз Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 р. та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки. Проведено всебічне й багаторівневе вивчення прогнозного розвитку економічної системи України, що дозволяє передбачати проблеми та, за можливості, запобігати кризовим проявам. Обґрунтовано фінансові можливості та технології вирішення завдань щодо забезпечення економічної рівноваги. Окреслено систему трансформації та визначено потребу в стратегічному регулюванні, орієнтованому на забезпечення реалізації концепції гомеостатичного розвитку країни з обґрунтованою макроекономічною політикою.

Ключові слова: прогноз розвитку; економічна система; гомеостазис.

Рис. 1. Табл. 3. Літ. 15.

Ірина Ю. Штулер
**ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОГНОЗИРУЕМОГО РАЗВИТИЯ
НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ ГОМЕОСТАЗИСА**

В статье осуществлен критический анализ Прогноза экономического и социального развития Украины на 2016 г. и основных макропоказателей экономического и социального развития Украины на 2017–2019 годы. Проведено всестороннее и многоуровневое изучение прогнозного развития экономической системы Украины, что позволяет предвидеть проблемы и, по возможности, предотвращать кризисные проявления. Обоснованы финансовые возможности и технологии решения задач обеспечения экономического равновесия. Определена система трансформации и потребность в стратегическом регулировании, ориентированном на обеспечение реализации концепции гомеостатического развития государства с обоснованной макроэкономической политикой.

Ключевые слова: прогноз развития; экономическая система; гомеостазис.

Iryna Yu. Shtuler¹
**EVALUATION OF THE FORECASTED DEVELOPMENT EFFICIENCY
FOR THE NATIONAL ECONOMY UNDER HOMEOSTASIS**

The article presents a critical analysis of the forecasts of economic and social development of Ukraine for 2016 and the key macroeconomic indicators of economic and social development of Ukraine for 2017–2019. This is a comprehensive and multi-level study of the forecasted development of Ukrainian economic system which allows anticipating problems and, if possible preventing crisis manifestations, also grounding major financial opportunities and technologies for the achievement of economic equilibrium. Transformation of the system is described as well as the need for strategic regulation designed to ensure the homeostatic development with sound macroeconomic policies.

Keywords: forecasted development; economic system; homeostasis.

Постановка проблеми. У вітчизняній економічній науці сформувалося кілька напрямів і уявлень про подальшу трансформацію українського суспільства. Але першочерговим є питання стабілізації та відновлення рівноваги національної економічної системи. Відповідно, проблема вибору шляхів

---

¹ National Academy of Management, Kyiv, Ukraine.

реформування, визначення стратегічних напрямів розвитку національної економіки та використання адекватних механізмів регулювання економічного розвитку є надзвичайно актуальною. Необхідним також є всебічне й багатоглибке дослідження подальшої еволюції розвитку економічної системи України, що дозволило б передбачати проблеми та, за можливості, запобігати кризовим проявам, обґрунтування фінансових можливостей та технологій вирішення завдань забезпечення економічної рівноваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку національного господарства, структурної трансформації національної економіки та забезпечення конкурентоспроможності економіки України висвітлено в працях В.М. Гейця [3], М.М. Єрмошенка [8], С.А. Єрохіна [8], В.К. Черняка [13], В.Я. Шевчука [14] та інших. Розроблення теорій функціонування та розвитку соціально-економічних систем, а також механізмів державного регулювання за кордоном розпочалися із середини ХХ ст. здійснювали такі зарубіжні науковці: Дж. Гелбрейт [4], Л. Йохансен [5], Дж. Кейнс [6], М. Кондратьєв [7], П. Самуельсон [10], М. Фрідман [12], Й. Шумпетер [15] та ін. Питання участі держави в регулюванні економіки сьогодні переосмислюються під впливом глобальних кризових явищ, а оцінювання ефективності прогнозованого розвитку національної економіки залишається найбільш суперечливою проблемою при визначенні пріоритетів економічного розвитку за умов гомеостазису.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Досі залишаються невирішеними питання щодо вибору вектору, який би забезпечив стійкість економічної системи та надав би змогу вибудувати національну модель розвитку. Оскільки економічна система і зовнішнє середовище знаходяться в постійній і складній взаємодії, корегування та адаптація стратегії економічного розвитку України до змінюваних умов є дуже важливим. І здійснюватися має постійно.

Метою дослідження є вивчення запропонованого Кабінетом Міністрів України Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 р. та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 рр. [2] за двома сценаріями розвитку, його критичний аналіз та рекомендації щодо реалізації.

Основні результати дослідження. В умовах, коли Україна прагне перебудувати свою економіку і стати справді економічно спроможною країною, в науці та практиці висуваються принципово нові підходи до управління національним господарством. Серед цих підходів особливе місце посідає розробка та наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо гомеостазису національної економічної системи та засобів його реалізації.

Визначення стратегічних напрямів економічного розвитку України є вагомим основою ефективного управління національною економікою. Зважаючи на те, що всі попередні Програми економічного й соціального розвитку України протягом років незалежності не були реалізовані повною мірою, у науковців та громадськості виникають сумніви щодо необхідності розробки та обґрунтування подібних документів стратегічного характеру.

Зазначимо, що Кабінет Міністрів України в 2014 р. своєю Постановою затвердив прогностні показники економічного та соціального розвитку України на 2015–2017 роки [1]. Даною постановою передбачався розвиток України за одним з трьох запропонованих сценаріїв.

Порівняння фактичних та прогностних даних споживчих цін, середньомісячної зарплати та рівня безробіття, розрахованих Кабінетом Міністрів України в 2014 р. на 2015 р. наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Порівняння фактичних та прогностних даних споживчих цін, середньомісячної зарплати та рівня безробіття на 2015 рік, %*

Показник	Спрогнозовані дані			Фактичні дані
	Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій 3	
Споживчі ціни	+33,5	+37,4	+40,1	+43,3
Середньомісячна зарплата	-14	-17,4	-21,3	-20,5
Рівень безробіття	-10,2	-10,8	-11,5	-9,6

* складено за даними [1; 9].

Як бачимо з табл. 2, максимально наближеними до реалій українського буття виявилися дані, отримані за прогностними розрахунками третього сценарію. Варто відмітити, що запропоновані прогностні сценарії розвитку ще тоді були досить зваженими та обережними. Причинами цьому була ситуація, що склалася: загострився політико-правовий стан нашої країни, погіршилась соціально-економічна ситуація, яка набула загрозливого характеру з точки зору територіальної цілісності країни. Кризові явища негативно відбилися на всіх сферах національного господарства. Економіка України і наразі проходить випробування, зумовлені падінням ВВП, зростанням інфляції та бюджетного дефіциту, кризою банківської системи та фінансів загалом, борговою залежністю та соціальною напругою. Про це свідчать і показники, наведені на рис. 1.

У 2015 р. КМУ затвердив прогноз економічного і соціального розвитку України на 2016 р. та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки [2]. Згідно із запропонованим прогнозом розрахунок здійснено за двома сценаріями розвитку: оптимістичному та песимістичному. При розрахунку до уваги бралися базові показники макроекономічного розвитку України у 2015 році.

Основні прогностні макропоказники економічного розвитку України за оптимістичним та песимістичним сценарієм на 2016 р. приведено в табл. 2.

Даним документом на 2016 р. передбачалося зростання споживчих цін (в діапазоні 14,2–16,6%), середньомісячна заробітна плата мала складати 99,5–102,3% від рівня 2015 року. Прогнозується зростання рівня безробіття до 10,4–10,8%. Дуже обережними є прогнози щодо рівня ВВП. Так, за оптимістичним сценарієм, очікується зростання ВВП на 2%, а за песимістичним – падіння на 0,3%.

На 2017–2019 рр. передбачено сценарії розвитку, які також важко назвати оптимістичними. Основні прогностні макропоказники економічного розвитку України на 2017–2019 рр. за двома сценаріями розвитку наведено в табл. 3.

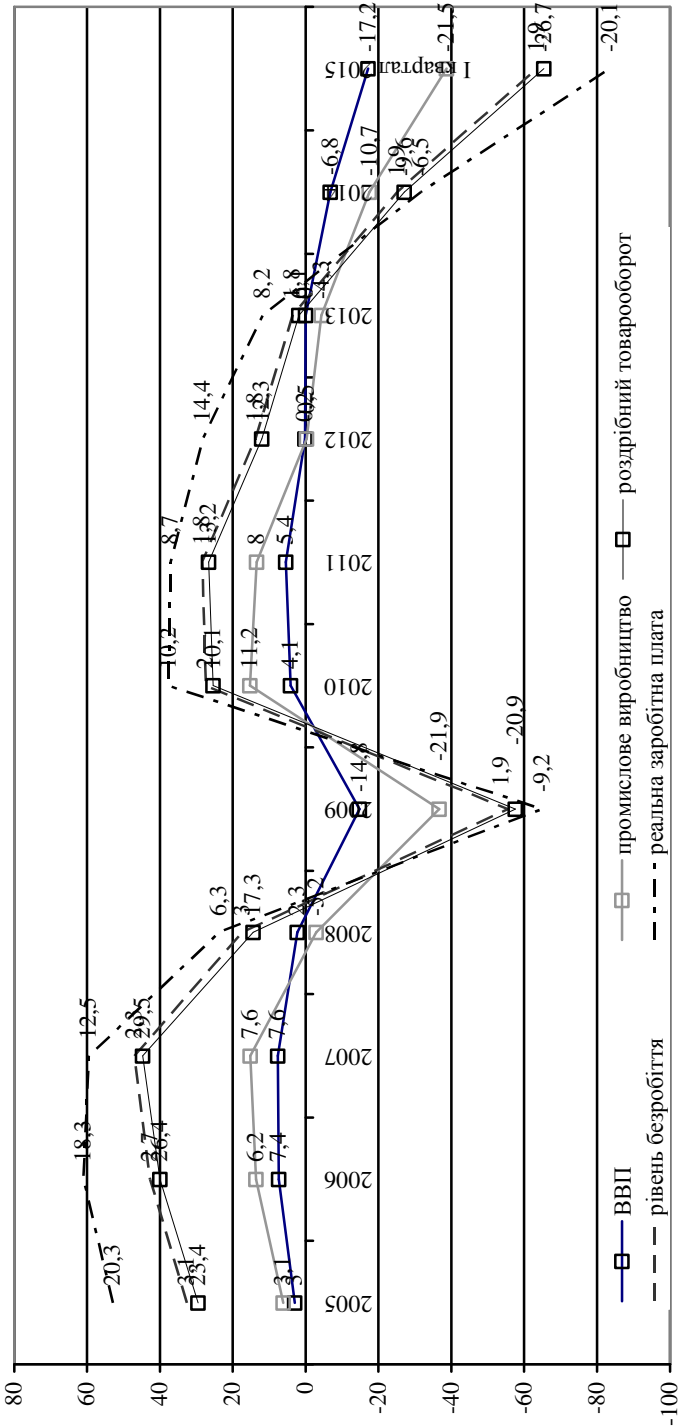

Рис. 1. Динаміка основних показників економічного розвитку (до відповідного періоду минулого року), %, побудовано за даними [9]

Таблиця 2. Основні прогностичні макропоказники економічного розвитку України за двома сценаріями на 2016 рік [2]

№	Найменування показника	Сценарій 1		Сценарій 2	
		Од. виміру	% до попереднього року	Од. виміру	% до попереднього року
1	ВВП номінальний, млрд грн	2262	102	2245,7	99,7
2	Індекс споживчих цін, у середньому до попереднього року, %	-	114,2	-	116,6
3	Індекс цін виробників промислової продукції (грудень до грудня попереднього року), %	-	110,4	-	112,2
4	Прибуток прибуткових підприємств, млрд грн	357,6	116,4	326,8	117,1
5	Середньомісячна заробітна плата працівників, бруто, номінальна, грн	4857	102,3	4821	99,5
7	Кількість зайнятих економічною діяльністю у віці 15–70 років, млн осіб	17,9	99,83	17,8	105,11
8	Рівень безробіття населення у віці 15–70 років*	-	10,4	-	10,8
9	Продуктивність праці	-	101,5	-	99,8
10	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	-1577	-138,8	-1069	-159,4
11	Експорт товарів і послуг, млн дол. США	53877	107,1	52205	103,8
12	Імпорт товарів і послуг, млн дол. США	55454	107,3	53274	103,1

* за методологією Міжнародної організації праці, % до економічно активного населення відповідного віку.

Таблиця 3. Основні прогностичні макропоказники економічного розвитку України на 2017–2019 рр. [2]

№	Найменування показника	2017		2018		2019	
		Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій 1	Сценарій 2
1	ВВП номінальний, млрд грн	2572,1	2536,8	2888,1	2854,6	3183,1	3154,6
2	Індекс споживчих цін, у середньому до попереднього року, %	110,4	112,6	107,5	109,2	105,5	107
3	Індекс цін виробників промислової продукції (грудень до грудня попереднього року), %	108,5	111,1	105,9	106,7	104,7	105,3
4	Прибуток прибуткових підприємств, млрд грн	538,2	457,3	626,8	556,6	707,5	630,9
5	Середньомісячна заробітна плата працівників, бруто, номінальна, грн	5563	5469	6220	6150	6867	6713
6	Кількість зайнятих економічною діяльністю у віці 15–70 років, млн осіб	18,2	18	18,5	18,2	18,6	18,4
7	Рівень безробіття населення у віці 15–70 років*	9,2	10,2	8,4	9,5	7,7	9

Закінчення табл. 3

№	Найменування показника	2017		2018		2019	
		Сцена- рій 1	Сцена- рій 2	Сцена- рій 1	Сцена- рій 2	Сцена- рій 1	Сцена- рій 2
8	Продуктивність праці, % до попереднього року	101,8	100,1	102,3	101,7	103,4	101,9
9	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	-1991	-1104	-2461	-1283	-3269	-1639
10	Експорт товарів і послуг, млн дол. США	60062	56937	67162	62940	74570	69780
11	Імпорт товарів і послуг, млн дол. США	62053	58041	69623	64223	77839	71419

* за методологією Міжнародної організації праці, % до економічно активного населення відповідного віку.

Так, на 2017–2019 рр. передбачається уповільнення росту споживчих цін та рівень безробіття. Найоптимістичнішим першим сценарієм передбачене зростання середньомісячної заробітної плати у 2017 р. на 3,7%. У 2018 р. передбачене зростання середньомісячної заробітної плати на 4% і на 2,2%, за першим і другим сценарієм розвитку. Однак запропоноване зростання аж ніяк не вирішує проблем відтворення трудового потенціалу та забезпечення потреб розвитку людини. Прогнозування росту ВВП у 2017–2019 рр., відповідно до першого та другого сценаріїв, в діапазоні 1–4% можна назвати дуже перебільшеним.

Висновки. На нашу думку, на державному рівні необхідно дієвіше впроваджувати декларовані реформи, їх втілення має давати позитивні результати. Постає потреба в стратегічному регулюванні, орієнтованому на забезпечення реалізації концепції гомеостатичного розвитку держави з обґрунтованою макроекономічною політикою.

Україна повинна розвиватися за оптимістичним сценарієм, адже основною передумовою концепції розвитку України варто визнати необхідність забезпечення економічного зростання на рівні не нижче 5–7%. Відправною точкою економічного зростання національної економіки повинне стати припинення війни на Донбасі, інвестування на відбудову краю, а також максимально можливе використання наявного в країні потенціалу.

1. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2015 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2014 № 404 // zakon.rada.gov.ua.

Pro skhvalennia Prohnozu ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2015 rik ta osnovnykh makropokaznykiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2016 i 2017 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.08.2014 № 404 // zakon.rada.gov.ua.

2. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 558 // zakon.rada.gov.ua.

Pro skhvalennia Prohnozu ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2016 rik ta osnovnykh makropokaznykiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2017–2019 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2015 № 558 // zakon.rada.gov.ua.

3. *Гесць В.М., Семиноженко В.П.* Інноваційні перспективи України: Монографія. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
Heiets V.M., Setynozhenko V.P. Innovatsiini perspektyvy Ukrainy: Monohrafiia. – Kharkiv: Konstanta, 2006. – 272 s.
4. *Гэлбрейт Д.К.* Новое индустриальное общество / Пер. с англ.; Общ. ред. и вступ. Н.Н. Иноземцева, С.М. Меньшикова, А.Г. Милейского. – М.: Прогресс, 1969. – 479 с.
Gelbreit D.K. Novoe industrialnoe obshchestvo / Per. s angl.; Obshch. red. i vstup. N.N. Inozemtseva, S.M. Menshikova, A.G. Mileiskogo. – M.: Progress, 1969. – 479 s.
5. *Йохансен Л.* Очерки макроэкономического планирования: В 2 т. / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1982. – Т. 1. – 472 с.
Iokhansen L. Ocherki makroekonomicheskogo planirovaniia: V 2 t. / Per. s angl. – M.: Progress, 1982. – T. 1. – 472 s.
6. *Кейнс Д.М.* Общая теория занятости, процента и денег / Пер. с англ. – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.
Keins D.M. Obshchaia teoriia zaniatosti, protcenta i deneg / Per. s angl. – M.: Gelios ARV, 1999. – 352 s.
7. *Кондратьев Н.Д.* Основные проблемы экономической статики и динамики: Предварит. эскиз. – М.: Наука, 1991. – 591 с.
Kondratev N.D. Osnovnye problemy ekonomicheskoi statiki i dinamiki: Predvarit. eskiz. – M.: Nauka, 1991. – 591 s.
8. Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національного господарства: Наук. монографія / Наук. ред. М.М. Єрмошенко, С.А. Єрохін. – К.: Національна академія управління, 2008. – 216 с.
Orhanizatsiino-ekonomichni aspekty innovatsiinoho onovlennia natsionalnoho hospodarstva: Nauk. monohrafiia / Nauk. red. M.M. Yermoshenko, S.A. Yerokhin. – K.: Natsionalna akademiia upravlinnia, 2008. – 216 s.
9. Основні показники економічного та соціального розвитку України // Міністерство економічного розвитку та торгівлі України // www.me.gov.ua.
Osnovni pokaznyky ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ukrainy // Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku ta torhivli Ukrainy // www.me.gov.ua.
10. *Самуэльсон П.Э., Нордкаус В.Д.* Экономика / Пер. с англ. О.Л. Пелявского. – 19-е изд. – М.: Вильямс, 2014. – 1360 с.
Samuelson P.E., Nordkhaus V.D. Ekonomika / Per. s angl. O.L. Peliavskogo. – 19-e izd. – M.: Viliams, 2014. – 1360 s.
11. Україна | Data // The World Bank Group // data.worldbank.org.
Ukraina | Data // The World Bank Group // data.worldbank.org.
12. *Фридман М.И.* Конспект лекций по науке о финансах. – СПб., 1910. – 80 с.
Fridman M.I. Konspekt lektcii po nauke o finansakh. – SPb., 1910. – 80 s.
13. *Черняк В.* Модель економіки: вибір України // Економіка України.– 1995.– №9. – С. 12–28.
Cherniak V. Model ekonomiky: vybir Ukrainy // Ekonomika Ukrainy.– 1995.– №9. – S. 12–28.
14. *Шевчук В.Я.* Формування інноваційної моделі сталого розвитку України в посткризовий період // soskin.info.
Shevchuk V.Ia. Formuvannia innovatsiinoi modeli staloho rozvytku Ukrainy v postkryzovyi period // soskin.info.
15. *Шумпетер Й.* Экономическое учение и метод: исторический обзор. – Ленинград, 1954. – 401 с.
Shumpeter I. Ekonomicheskoe uchenie i metod: istoricheskii obzor. – Leningrad, 1954. – 401 s.

Стаття надійшла до редакції 1.06.2016.